

^ openen van de veldoven

v stoken van de veldoven

Het begon met die prachtig glanzende stenen, kloostermoppen genoemd, in de middeleeuwse muren. Zoutglazuur volgens de boeken, 'spontaan' zelfs omdat er zoute klei gebruikt zou zijn. Dus, als we zoeken naar de grens tussen zoet en zout, en die zichtbaar willen maken, dan kunnen wij de kloostermop als instrument inzetten.

Voor ons experimenteel onderzoek hebben we alle bodemmonsters, klei, gewonnen op het voormalige eiland Schouwen. Ieder blok is op dezelfde manier gemaakt, zelfde vorm, zelfde maat. Alles was grijze klei. Na vormen en drogen is de krimp voor ieder blok anders. Het gebruik van de grond is een belangrijk onderling verschil, grond uit een bouwvoor en slootslib zijn duidelijk anders in vergelijking met de dieper gelegen grond. Beide, het slootslib (brak) en de bouwvoormonsters (zoet), bevatten meer humus en waarschijnlijk meer mineralen.

Door de blokken te stoken, in een elektrische oven, ontstonden kleurverschillen en werden de krimpverschillen nog eens versterkt. De oven is daarmee instrumenteel in het tot uitdrukking brengen van intrinsieke kwaliteiten van de klei. De oorspronkelijke kloostermoppen werden gestookt in veldovens die veel meer dynamiek in het stookproces brengen, daarbij stookten ze met zouthoudende turf als brandstof. Zo'n manier van stoken wekt nog een extra 'diepte' van het karakter van de klei op. Wij besluiten om de al eerder gestookte blokken nog een keer te stoken, maar dan in een benadering van die oude veldovens, eigenlijk alleen de stookgang, precies dat deel waar de archeologen nu stenen in vinden met de groene glanslaag.

In tegenstelling tot de middeleeuwse steenbakkers hebben wij de klei niet vermagerd met zand, verder is ons stookproces nog dynamischer geweest. Waar middeleeuwen een veel grotere klamp stenen stookten in (waarschijnlijk) drie weken, hebben wij een dertigtal (weliswaar al op 960°C voorgebakken) stenen gestookt in vierentwintig uur. We hebben zeezout en zeezout toegevoegd aan het hout waarmee we de oven stoken om de zouthoudende turf te benaderen waarmee hier aan de kust in het verleden werd gestookt. In ons stookproces heeft een sterke afwisseling van zuurstofrijke en zuurstofarme atmosfeer plaatsgevonden en dat heeft een grote invloed op ijzerhoudende klei. Er zijn grote temperatuurverschillen opgetreden in de oven.

Na een dag stoken, moet je een dag wachten om de oven te openen. Geduld is moeilijk, en dan, ochtend, mooi stil weer, we pellen de buitenwand af en tillen het dek op. We zijn verrast, alles is veranderd! We pakken de stukken er een voor een uit, en zien dat ze nog meer eigenschappen tonen, nog meer uitdrukking hebben gekregen. Niet alleen is de variatie groter geworden, er zijn barsten, breuken, blazen, versmeltingen, hevige lokale verkleuringen waar die nog niet waren. Hoe langer we kijken, des te grotere rijkdom aan details we ontdekken. Het zijn absoluut geen bakstenen meer, maar ze lijken getekend teruggekeerd van een reis naar het binnenste van de aarde.

^ bovenaanzicht geopende veldoven, vuurmond onder; verloop van bruin (reductie), via groen, naar oranje-rood (oxidatie)

^ midden van de oven, 2e laag

v achter in de oven, 2e laag

^ midden van oven, 2e laag; gebarsten objecten direct in de vlam

v de bodemmonsters van 11 locaties naast elkaar

